

ΘΕΑΤΡΟ

Οι «Πέρσες» στο
Ώδειο του Ηρώδη.

Τό άναμφισβήτητο γεγονός πώς ό κ. Λίνος Καρζής βρίσκεται μέ τις παραστάσεις αρχαίων υραμάτων που δίνει από καιρό σε καιρό ό θυμελικός του θιασός κομητέρα στην ιστορική αλήθεια, δεν εξασφαλίζει ουστυχώς και την καλλιτεχνική δικαιοση στην άξιόπαινη προσπάθεια του. Ιο-γραφα πολλές φορές μέ κίνδυνο να παρεξηγηθώ. Θεωρητικά ό κ. Καρζής έχει δικιο. Μια είναι άλυτα τωσα και τωσα προσλημιαα σχετικά μέ τό αρχαίο οραμα και ειδικότερα μέ το χορο του, πού είναι αδυνατο να μείνει κανεις ικανοποιημένος έστω κι από τήν άποψη της ιστορικά πιστης άναπαρωστασης ένος αρχαιου δραματος.

Ώστόσο ή προσωπική διαφωνία μου όφειλεται σ' έναν ουσιαστικώτερο λόγο. Η άρχαιολογικά όρση άνιληψη του κ. Καρζή, κι άν ακόμα πετυχαίνε πέρα ως πέρα, θά πλησιάζε ταχα τό σύγχρονο κοινό στο πνευμα της τραγωδίας; Ασφαλώς όχι. Η μουσική στην όποια καταφεύγει, και πολύ σωστά βέβαια, οσο κι άν προσαρμοστεί και υποταχτεί στην άναγκη της πλαστικής ολοκληρωσης του ποιητικού λόγου, είναι μοιραίο να τον έπισκιαζει. Γιατι ή μουσική είναι σήμερα τέχνη αυτονομη και κυριαρχη. Η ύρχηση έξαλλου πού σ' όλες σχεδόν τις περιπτώσεις γίνεται περισσότερο στατική παρά δυναμική, είναι αδυνατο να ποσώσει τή θαυμαστή ποικιλία, τις λεπτές άποχρώσεις και τις άδιακοπες εναλλαγές του δογματικού και του λογασιολικού ρυθμου των χορικών της τραγωδίας για τόν άπλουστατο λόγο πώς καμιά μεταφραστική προσπάθεια οέν μπορεί έστω και να υπαινηθεί τήν ακατάπαυστη περιδίνηση του. Μέ τό να έξασφαλίσουμε λίγους άναπαιστούς για τήν πάροδο του χορού και να πετύχουμε μερικές μετρικές αντίστοιχίες έδω ή εκεί, τίποτα ουσιαστικό οέν καταφερόμε.

Τό κοινό δέν πλησιάζει τό πνεύμα τής τραγωδίας, έφοσον του τήν παρουσιάζουμε σαν τελετουργική μορφή μιας διαφορετικά ύρησκευομενης έποχής κι όχι σαν είκόνα του χειμαζομενου από τά παντοτεινά παθή μας ανθρώπινου βίου. Μόνο σάν τετια ή άρχαία τραγωδία μπορεί νάχει και σήμερα, ύστερα από δυόμιση χιλιάδες χρόνια, απήχηση στην ψυχη του κοινού και όχι σαν τελετουργικός κώδικας τής διονυσιακής λατρειας.

Μέ τό πρίσμα τουτο βλέποντας τήν προχτεσινή παράσταση των «Ιερωσών» στο Ώδειο Ηρώδου του Άττικού, δέν μπορώ να πώ πώς ένιωσα έλεο και φόβο. Κ' είμαι βέβαιος πώς ούτε τό κοινό ένιωσε καμιά συγκίνηση. Τιμώ τήν προσπάθεια του κ. Καρζή, μά βρίσκω πώς ή άξία και ή σημασία της δέν ξεπερνά τά όρια μιας τίμιας και συγκινητικής μουσειακής προσπάθειας για τήν άναστήλωση ένος αρχαίου ναού. Η προσπάθεια φανέρωνει γνώση και άγάπη, βέβαια, μά δέν μάζει τό πολύ κοινό σ' άδύτα τής μουσικής ζωής πού συνιστά τήν παντοτεινή άξία του, τήν καθαρά ανθρώπινη. Μπορεί και να γελιέμαι. Ώστόσο έπειδή είναι χρέος έθνικό να καταλήξουμε σε κάποια θετικά συμπερασματα για τόν τρόπο έρμηνείας του αρχαίου δράματος πού είναι άκριθή κληρονομιά τής έλληνικής γής, νομίζω πώς θάπρεπε, μόλις περάσει ό πολεμικός σάλος, να συγκληθεί ένα συνέδριο από πνευματικούς ανθρώπους και καλλιτέχνες πού μπορούνε ναχουν όπεύθυνη γνώμη γι αυτό τό ζήτημα, για να βρεθεί τελοσπάντων ό καλύτερος τρόπος να ξεπληρώσουμε αυτό τό μεγάλο έθνικό χρέος μας. Οί Γερμανοί μέ τήν ομαδική άπαγγελία βρήκαν κάποια λύση. Οί Γάλλοι μέ τόν άδοντα χορό βρήκαν κι αυτοί μιάν άλλη. Όμως κ' οί δυό βλέπουν τό αρχαίο δράμα σαν μιá ξεπερασμένη ιστορική μορφή. Έμεις, κληρονόμοι του σπάνιου αυτού πνευματικού άνθους, άς τό ξαναζωντανέψουμε ποτίζοντας το μέ χυμούς μιας ζωντανής φυλετικής παράδοσης, τής ίδιας παράδοσης πού διατήρησε άκέραιες μαζί μέ τις άδυναμίες κι όλες τις ήθικές παρακαταθήκες των προγόνων μας.

ΛΕΩΝ ΚΟΥΚΟΥΛΑΣ